

DUM č. 3 v sadě

19. Ze-1 Fyzická a socioekonomická geografie Země

Autor: Lukáš Plachý

Datum: 15.06.2013

Ročník: 1C, 2AF, 2BF

Anotace DUMu: Tvary zemského povrchu: pobřežní, krasové, větrné, vulkanické, mořské

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

jméno autora výukového materiálu	Mgr. Lukáš Plachý
datum (období), ve kterém byl VM vytvořen	Září 2012
ročník, pro který je výukový materiál určen	1. ročník SŠ
vzdělávací oblast, vzdělávací obor, tematický okruh, téma (Ize konkretizovat např. klíčovými slovy)	Člověk a příroda, Zeměpis, Fyzickogeografická sféra
metodický list/anotace – výstižný popis způsobu použití výukového materiálu ve výuce	Učivo se týká tématu tvarů zemského georeliéfu. Student vyhledává v publikacích pojmy a charakteristiky a doplňuje je do textu. Vyhledává tvary, které dokreslí do prázdných obdélníků nebo přiřazuje pojem k obrázku. Jako doplňující materiál používá školní atlas a učebnici.

Tvary

A) pobřežní tvary

A) Klif

- skalní útes tvořící ostrý přechod mezi pevninou a oceánem vzniklý obrušování strmých pobřeží způsobených nárazy horninových částic unášených vodou

B) Šérové pobřeží

- četné oblíky, vzniklé ledovcem, které vyčnívají nad hladinu v důsledku odlehčení a zdvihu. Stávají se souší a přičleňují se pevnině

C) .....

- kruhovitý korálový útes obklopující lagunu, která vznikla v důsledku propadu a zániku sopečného ostrova

D) .....

- úzký a protáhlý písčité tvar pobřeží vzniklý nánosy a usazováním materiálu, především písku

E) .....

- protáhlé, úzké zálivy způsobené ledovcem, které zasahující hluboko do pevniny

F) .....

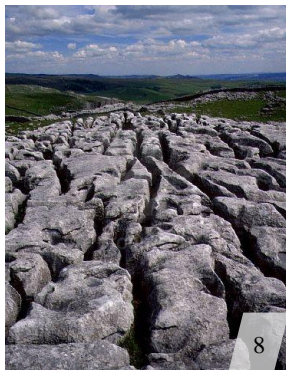
- Mělčiny a písčiny, vznikající při odlivu – jsou rozděleny hlubokými a mělkými brázdami

B) krasové útvary

- A) Závrtý – vznik v krasových oblastech prosakováním srážkové vody puklinami do podloží
- B) Škrapová pole – rýhové prohlubeny vytvořené v důsledku odnosu půdy a odkrytím vápencového skalního podloží
- C) Jeskyně – podzemní dutina, vzniklá vymíláním především vápence podzemními prameny

C) větrné (eolické)

- 1) Skalní hřib – útvar vzniklý obroušováním horniny ostrohrannými zrny písku, které jsou přenášeny větrem především nízko nad povrchem
- 2) Skalní most – útvar vzniklý obroušováním horniny v její střední části ostrohrannými zrny písku v důsledku tenčí vrstvy horniny
- 3) Tabulové hory – osamělé pilířovité zbytky skal vzniklé obroušováním horniny pomocí větru s vodorovně uloženými vrstvami

- 4) Poušť – neúrodná oblast s nedostatkem vody

- A) Erg = ...
  - písčité přesyp = ...
  - srpovitá duna = ...
- B) Hamada = ...
- C) Serir = ...

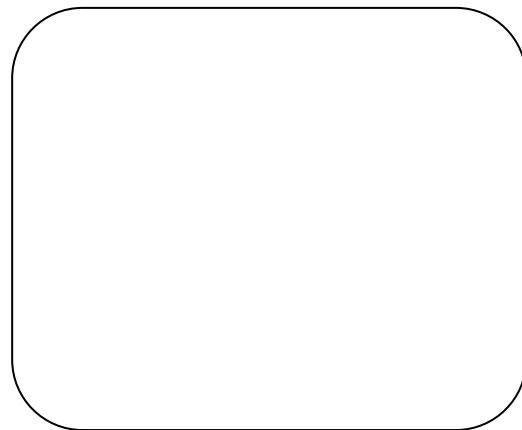

- 5) Vádí – vyschlá koryta řek v aridních oblastech, kterými nárazově protéká voda po přivalových deštích

D) vulkanické tvary

1) Sopka (vulkán) – má tvar hory, který vzniká výstupem rozžhaveného magmatu z hlubin Země

- a) Kaldera – kotlovitá prohlubeň tvaru kráteru
- b) Batolit – těleso, které vzniklo utuhnutím magmatu pod povrchem Země
- c) Sopouch – sopečný komín
- d) Lávové proudy – výlevný projev vulkanické aktivity
- e) Tuf – sopečný popel

2) Stratovulkán – příkrá kuželovitá sopka tvořena vrstvy tufů a čedičových láv

3) Štítová sopka – plochá sopka vzniklá pomalým výlevem lávy

4) Tufová sopka – sopka kuželovitého tvaru tvořená syvkým sopečným popelem bez tvrdých lávových polí

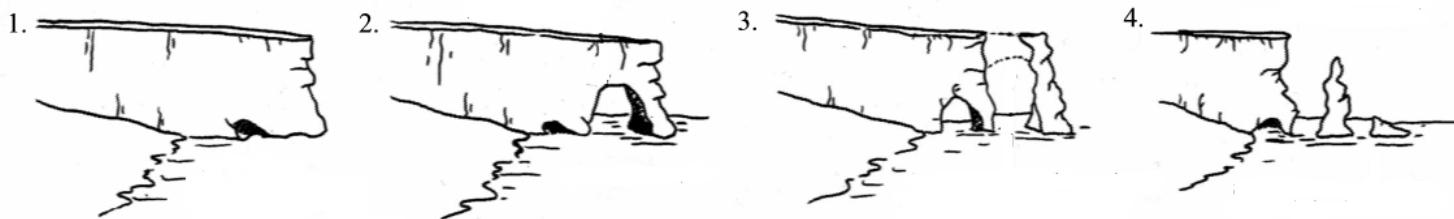
5) Sopečná troska – zbytek obnažené bývalé výplně sopouchu, způsobený odnosem a erozí původních sopečných vyvrženin

- Kráter – prohlubeň kruhovitěho tvaru vzniklá dopadem meteoritu

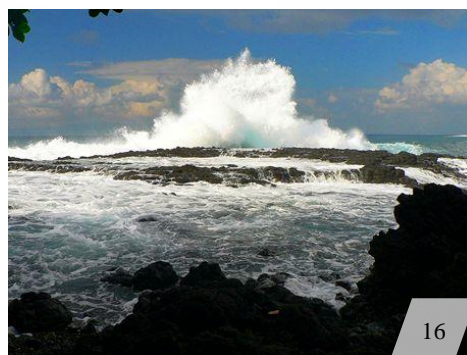
E) mořské (marinní)

A) abraze – rozrušování pobřeží činností moře

B) příliv a odliv – pravidelný pokles nebo zdvih mořské hladiny

C) příboj – prudký náraz vlny o břeh

ZDROJE:

obrázky:

- 1) <http://popular-tourism-place.com/wp-content/uploads/2011/07/The-Cliffs-of-Moher-Visitor-Experience-in-Ireland1.jpg>
- 2) <http://www.kaavat.rautalampi.fi/hanka/Viistokuvat/10saaristo1.JPG>
- 3) <http://media.novinky.cz/668/206689-original1-nhz3f.jpg>
- 4) http://www.india.diplo.de/contentblob/3256994/Galeriebild_gross/1396672/Hamburg_Wadden_Sea_Park2.jpg
- 5) <http://img.webme.com/pic/s/sheaf1/hel.jpg>
- 6) http://www.quido.cz/priroda/obrazky/geiranger_2_v.jpg
- 7) <http://www.slovensky-kras.eu/svk/priroda/ostatne/zavrt.jpg>
- 8) <http://www.profimedia.cz/fotografie/skrapy-malham-cove/profimedia-0010552521.jpg>
- 9) <http://www.luna-adamov.cz/admin/obrazky/jeskyně%20Jáchymka.jpg>
- 10) <http://procproto.cz/wp-content/uploads/315.jpg>
- 11) <http://www.ceskosaske-svycarsko.cz/uploaded/akce/Pravcicka%20brana%20-%20Ceske%20Svycarsko%20001.jpg>
- 12) http://galerie.gymjil.cz/zahradnik/litosfera/georelief_soubory/mesas.jpg
- 13) http://www.garba.cz/maroko/34_merzouga_vecer_sm.jpg
- 14) <http://woondu.com/images/landscape/stromboli-most-active-volcano-earth/stromboli-volcano.jpg>
- 15) http://nd01.jxs.cz/462/320/da9a532c93_29999823_o2.jpg
- 16) http://i.idnes.cz/09/021/gal/TOM28f2bb_l57.jpg

- Klímová, Eva. *Školní atlas světa*, 2. vydání. Praha: Kartografie Praha, 2005. ISBN 978-80-7011-925-9
- Holeček, Milan. *Příroda a lidé Země*, 2. vydání. Praha: Nakladatelství ČGS, 2008. ISBN 978-80-86034-73-7
- Kašparovský, Karel. *Zeměpis I. v kostce pro SŠ*, 1. vydání. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0586-7

KLÍČ:

C – atol (obr.3)

D – kosa (obr.5)

E – fjord (obr.6)

F – vaty (obr.4)

Erg = písčaná poušť (DUNA, BARCHAN)

Hamada = kamenitá poušť

Serir = štěrková poušť